

Ældrepolitisk konference 2008:

Ældre- og plejeboliger til os og vore børn.

Mursten er ikke alt!

Miljø, teknologi og menneskelighed

DANSKE ÆLDRE RÅD

Ældre- og plejeboliger til os og vore børn

Frem mod år 2050 bliver der dobbelt så mange ældre over 65 år og flere end tre gange så mange over 85 år, som vi er i dag. Alle forventer, at fremtidens ældre stiller langt større krav til deres bolig og boligområderne end i dag. Samtidig forventes fremtidens ældre - som nutidens - helst at ville blive i egen bolig, hvad enten der er tale om ejerbolig eller lejebolig. Og at blive i det kendte kvarter, hvad enten der er tale om parcelhuskvarter eller bymidte.

Hvordan, der i kommunerne fremtids-sikres boliger til den voksende ældrebe-folkning, er en stor udfordring. På kort sigt drejer udfordringen sig om at kunne leve op til den plejeboliggaranti på to måneder, der træder i kraft til nytår. På langt sigt drejer det sig om tidssvarende boliger til en voksende ældrebefolkning, der har andre bolig-behov end familierne. Flere og flere peger på, at beslutningstagere allerede nu skal tage de nødvendige politiske skridt. Opgaven er at fremtidssikre byplanlægningen, så der er plads til, at ældrebefolkningen kan udfolde sig og til vores børnebørn og deres familiers behov for råderum.

Hvis opgaven skal løses på tilfredsstillende vis, skal politikere, eksperter, medlemmer af ældreråd og ældreorganisationer forberede sig nu. Vi skal være parate til at kigge ind i fremtiden og diskutere ældre- og plejeboliger til os selv og til vore børn.

På DANSKE ÆLDRE RÅDs konference d. 10. april 2008 deltog flere end 470 personer. Konferencen satte fokus på emnet, og der kom mange gode bud på, hvordan udfordringerne kan forstås og løses.

På DANSKE ÆLDRE RÅDs repræsentant-skabsmøde vedtog repræsentantskabet en udtalelse med overskriften:

”Regering og kommuner skal sørge for, at der er ældre- og plejeboliger nok – og til en husleje, som vi kan betale”.

I udtalelsen fremhæves at:

”DANSKE ÆLDRE RÅD

- frygter, at borgerne bliver tabere i spillet mellem økonomi og politik
- forudser, at kommuner fristes til at bygge boliger i en kvalitet, som risikerer at blive fremtidens slum
- kræver politisk handling nu
- forlanger, at Folketinget fjerner det snærende maksimumbeløb.

DANSKE ÆLDRE RÅD foreslår, at det skal gøres mere attraktivt for kommu-nerne at bygge ældre- og plejeboliger. Ældre borgere skal have reelle valgmu-ligheder i forhold til boligens størrelse, form og beliggenhed.

Boliger på 65 kvadratmeter er for små, når de samtidig også er arbejdsplads for personalet.

DANSKE ÆLDRE RÅD forventer, at der bygges det tilstrækkelige antal pleje- og ældreboliger i kommunerne. Politikerne i Folketing og kommuner skal holdes fast på plejeboliggarantien og på kvaliteten i byggeriet.”

Udtalelsen kan i sin helhed læses på DANSKE ÆLDRE RÅDs hjemmeside (www.danske-aeldreraad.dk).

I denne konferencerapport er der sam-let viden fra konferencen. Jeg håber, den vil inspirere ældreråd og politikere til det fortsatte arbejde på området.

*Kirsten Feld
Formand*

Program

9.00 - 9.15	Velkomst Kirsten Feld, formand for DANSKE ÆLDRE RÅD	15.00 - 15.30	Udfordringer og visioner for en frem-tidssikret boligpolitik for alle ældre Hvilke barrierer og løsningsforslag ser KL i forhold til den nuværende boligpolitik og boliglov? Hvordan udvikles samspillet privat/offentlig ift. såvel ældre- som plejeboliger? Tove Larsen, formand for social- og sund-hedspolitisk udvalg, KL.
9.15 - 9.45	Fremtidens boligpolitik for ældre Udfordringer og forslag. Palle Simonsen, for-mand for Ældreboligrådet		
9.45 - 10.15	Den intelligente ældrebolig Velfærdsteknologi og anden teknologi i ældre-boligen. Claus Nielsen, konsulent i KL, pt. projektleder på Personaprojektet, Region Syddanmark, der udvikler velfærdsteknologi til ældre	15.30 - 16.00	Boligønsker og fremtidsdrømme Hvad skal der til, for at jeg kan bo og leve, som jeg gerne vil, når jeg bliver ældre og måske plejekrævende? Visioner om byrum, boliger, aktivitetsmulig-heder, og relationer Jytte Vikkelsø, psykolog, Ph.d., forhenvæ-rende rektor for Kaospilotuddannelsen.
10.15 - 10.45	Kaffepause og besøg i udstillerområdet		
10.45 - 11.45	Valgfrie seminarer		
12.00 - 13.15	Frokost		
13.30 - 14.30	Valgfrie seminarer	16.00	Afsluttende kommentarer Kirsten Feld, formand for DANSKE ÆLDRE RÅD
14.30 - 15.00	Kaffepause og besøg i udstillerområdet		

Palle Simonsen: Ældre er unge, der er blevet ældre

For referat: Nana Alsted

Palle Simonsen, som er formand for Ældreboligrådet, der er nedsat af velfærdsministeren, indledte torsdag morgen DANSKE ÆLDRE RÅD's konference. Palle Simonsen takker for velkomsten. Det er anden gang, han deltager, og han er imponeret over det aktivitetsniveau og fremmøde, der er blandt ældrerådene.

Ældreboligrådet består af tolv medlemmer. De er repræsentanter for grundejere, beboere og sociale organisationer med tilknytning til ældreområdet.

Gennem de sidste to år har rådet diskuteret temaet om ældreboliger, der er afholdt to konferencer og udgivet en pjece. Pjecen består af en række analyser og forslag til forbedringer på ældreboligområdet. Palle Simonsen mener, der har været en uklar diskussion om ældreboliger: Ældreboliger er ikke kun de boliger, man bliver visiteret til, men også almindelige boliger, som ældre bor i.

Fremtidens ældre er en meget varieret gruppe med et højt aktivitetsniveau. Palle Simonsen mener, at der er behov for at få bragt ind i debatten, at ældre i høj grad er selvhjulpne mennesker. Han citerer læge Esther Møller: "Ældre er unge, der er blevet ældre" og mener, at det er noget, vi i høj grad må indrette os efter.

Palle Simonsen opridser et scenarie for den ældre befolkning om 30 år, som viser, at der er grund til at handle nu:

- Antallet af over 65-årige vil være steget med over ½ million
- Den gennemsnitlige pensionist vil være mere end dobbelt så velstående som i dag

- Ca. 1/3 vil fortsat hovedsagelig kun have folkepension og ATP
- Der vil være ca. 86.000 borgere med anden etnisk baggrund end dansk
- Større krav og mere individualitet

Siden 1970'erne har mantraet været: Længst mulig i eget hjem. Palle Simonsen mener ikke nødvendigvis, at eget hjem er det sted, man har boet længst, men at det kan være et nyt sted, hvor man føler sig hjemme. Hans råd er: Flyt, mens du kan. Som mange ved, er det en stor opgave at sælge, rydde op i alle ting og flytte. Det kan blive uoverkommeligt, hvis man venter for længe. Men der skal være passende boligtilbud af flytte til. Der er behov for langt bedre tilgængelighed i boligerne - Danmark er faktisk det nordiske land med dårligst tilgængelighed i boliger.

Ældreboligrådet har derfor igangsat en kampagne for bedre tilgængelighed med nogle konkrete forslag:

- Landsbyggefonden kan give støtte til at forbedre tilgængeligheden via en pulje. Den pulje skal forhøjes. Dertil skal en ny pulje til tilgængelighed i andelsboliger og byfornyelse oprettes
- Der skal bygges flere elevatorer
- Der skal være bedre tilgængelighed i almindelige boliger, da det gør, at færre må flytte i plejeboliger
- Man kan ansætte sociale viceværter, der kan skabe tryghed i almene boligområder
- Der kan oprettes en mærkningsordning omkring tilgængelighed

Derudover anbefaler Palle Simonsen at bygge flere såkaldte seniorhuse. De skal ligge i almindelige boligområder, med god tilgængelighed og mulighed for fællesaktiviteter. Palle Simonsen

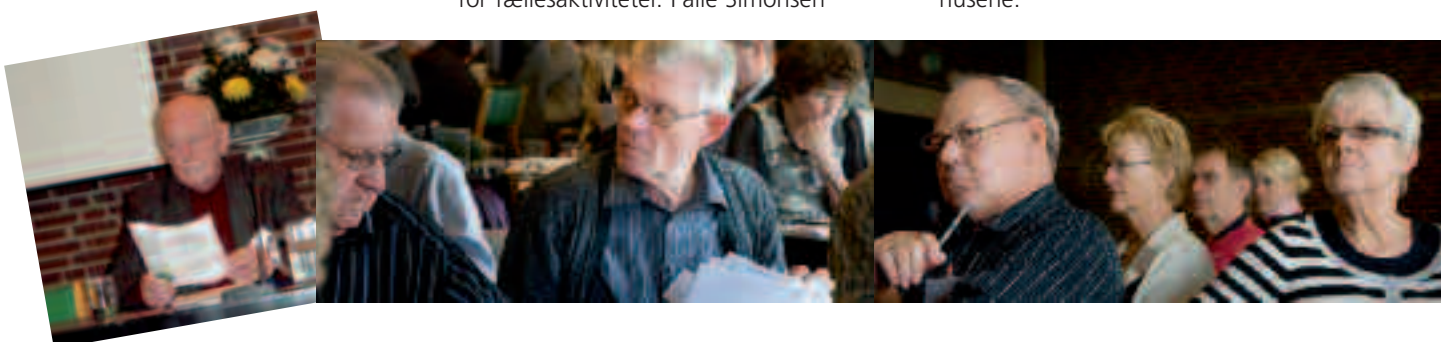
mener ikke, at det er en opgave for det offentlige, men for det private. Det er en vigtig opgave for ældrerådene at skubbe på denne udvikling i samarbejde med kommuner og investeringsfonde.

Palle Simonsen nævner også den udfordring, vi står overfor i forhold til etniske minoriteter. Det er let at sige, at man skal indordne sig, men mange har fastholdt deres kultur, hvilket ikke er så underligt. Der skal også være tilbud til dem. Der er igangsat forsøg med etniske plejeboliger og centre, og der er stor interesse for at være med i sådanne projekter. Palle Simonsen mener, at det vil give en mere fair behandling af danskere med anden etnisk baggrund.

Der er 13.000 utidssvarende plejehjemspladser, som skal fornyes. I 1995 vedtog Folketinget, at alle plejehjemspladser skulle fornyes indenfor de næste 10 år. Ældreboligrådet mener dog, at det er en nødvendighed at fjerne maksimumsbeløbet på byggeri, for at dette vil blive realitet. Velfærdsministeren vil lave et landkort over utidssvarende plejehjemspladser, så man som borger kan se, hvor de er. D. 1. januar næste år træder plejeboligarantien i kraft. Det bliver en udfordring at opfylde den, og det lægger et betydeligt pres på kommunerne.

Palle Simonsen ridser afslutningsvis de opgaver op, der ligger til ældrerådene. Der er særligt tre ting, der falder i øjnene:

1. At sikre forbedringen af tilgængeligheden i kommunen i samarbejde med handicaprådene
2. At få moderniseret plejehjemmene
3. At igangsætte byggeri af seniorhusene.

Claus Nielsen: Velfærdsteknologi er vejen frem

For referat: Nana Alsted

Kommunerne står over for store udfordringer i forhold til ældreplejen. Det mener konsulent i KL Claus Nielsen, der for tiden er udlånt som projektleder til Region Syddanmarks selskab MedCom International, der sammen med Odense Kommune udgør den danske del af det EU-finansierede Personaprojekt, som skal udvikle velfærdsteknologi til ældre.

Den almindelige opfattelse af ældreplejen er, at det skal gå stærkt, at hjemmehjælpere suser ind og ud af stuerne uden tid til at sætte farten ned. Claus Nielsen kritiserer desuden de store dokumentationskrav, som han mener, er gået over gevind. Alle reglerne tager ansvaret fra de ansatte. Derudover er der et meget ringe billede af plejehjem i pressen; den ene skandalehistorie følger den anden, hvilket alt i alt bidrager til en dårlig opfattelse af tilstanden på plejehjemmene. Vi står tilmed overfor en tendens hvor flere og flere får kroniske lidelser.

Claus Nielsen synes dog at vejre nye tider og ord i ældreplejen, såsom tillid, interesse, tid, omsorg og hjerte. Fremtidens ældre vil højst sandsynlig også stille langt større krav end tidligere. Med dette afsæt introducerer Claus Nielsen teknologi, der kan give os hjæl-

pemidler til løsningen af disse problemstillinger.

Teknologien har altid været skræmmende. Claus Nielsen giver flere eksempler på, hvordan ny teknologi tidligere er blevet modtaget temmelig lunkent:

Da traktorerne blev introduceret i dansk landbrug i de tidlige 50'ere, var man overbevist om, at der altid ville være brug for heste. Da Bill Gates så sent som i 1995 forudsagde, at e-mail og internet ville blive allemandseje, var der også mange, der slog det hen som science fiction pjat. Historien har således gentagne gange vist, at nutidens teknologidrømme hurtigt bliver fremtidens hverdag.

Claus Nielsen introducerer derefter begrebet velfærdsteknologi, der defineres som:

”Brugerrettede teknologier, der forsyner eller assisterer brugeren med én eller flere velfærdsydelse.

Velfærdsteknologi er teknologisk understøtning og forstærkning af f.eks. tryghed, sikkerhed, daglige gøremål og mobilitet i den daglige færden. Den er især rettet mod ældre mennesker, personer med kroniske sygdomme samt borgere med handicap i forskellige former og grader”.

Vi har i større eller mindre grad taget hul på at bruge velfærdsteknologien. Som eksempler nævner Claus Nielsen de elektroniske baby-sæler, der kan give tryghed og nærvær for mennesker med demens, eller robotstøvsugereren der ved egen hjælp holder gulvene rene. Derudover er der gang i rigtig mange pilotprojekter rundt omkring i landet.

I forhold til fremtidens ældreboliger er der mange muligheder for teknologiske hjælpemidler: Døre der automatisk låser og åbner, når man kommer og går. Intelligente gulvtæpper og tilstedeværelsessensorer, der kan give alarm, hvis man falder.

Automatiske indkøbslister, der kan holde styr på indkøb og ernæring. Alt sammen teknologi, der kan være med til at øge trygheden og hjælpe ældre i hverdagen.

Nu handler det så bare om at få udviklet den bedst mulige teknologi, der kan dække vore behov. Vi skal starte en dialog om etik og paragraffer. Og vi skal udvikle og dele den viden vi allerede har, slutter Claus Nielsen.

Tove Larsen: Ældre- og plejeboliger er ikke en fast defineret størrelse

For referat: Lise Sørensen

Tove Larsen, formand for KLs social- og sundhedsudvalg, starter sit oplæg med at pointere, at ældrerådene er blevet en vigtig medspiller i kommunernes arbejde med ældrepolitiske spørgsmål. Ældrerådene er en god sparringspartner, og organisationerne DANSKE ÆLDRE RÅD og KL har også fundet hinanden i det daglige politiske arbejde.

Hvad er det så, KL bider mærke i, når man taler om den demografiske udvikling? Det er svært at lave en ramrende prognose for ældrebefolkningen, da vi helbredsmæssigt har det bedre og bedre. Behovet for plejeboliger begynder først for alvor, når man runder de 85 år. Ældreboligrådet har estimeret, at kommunerne skal bygge 2.500 plejeboliger om året frem mod 2040. Det tvivler Tove Larsen på, er realistisk, og hun mener heller ikke, det er nødvendigt. Det er vanskeligt for kommunerne overhovedet at få lov at bygge. At befolkningen får et bedre helbred, gør, at man må forvente, at behovet for hjælp – det være sig hjemmehjælp eller plejeboliger – kommer senere i livet end i dag. Tove Larsen mener, der er lidt af et dilemma: Bygger man 100.000 plejeboliger, som Ældreboligrådet mener, der skal bygges, er hun sikker på, kommunerne bliver til grin og vil stå med tusinder af tomme boliger. Men hvis der bygges for få, er det selvfølgelig også problematisk.

Fremtidens ældre vil også være betydeligt bedre stillet økonomisk. Som kommunernes talsmand på social- og sundhedsområdet vil Tove Larsen gerne sætte spørgsmålstejn ved, om kommunerne skal visitere i alle mulige tænkelige og utænkelige situationer, hvor det i virkeligheden handler om, at den

nuværende bolig er uegnet – er det rimeligt?

Det er vigtigt ikke at se ældre- og plejeboliger som en fast defineret størrelse. Ældreregnede boliger skal ikke nødvendigvis altid være offentlige – der kan også findes private løsninger. Rent boligpolitisk, mener Tove Larsen, at der må skabes nogle rammer, som giver større mobilitet på boligmarkedet. Kommunernes rolle er at stille krav i lokalplanlægningen om, at i hvert fald en del af nybyggeriet bliver indrettet sådan, at man både kan leve som rask ældre, men også blive boende, hvis man får brug for hjælp. Ældreboligrådet har foreslået, at der oprettes en pulje, hvorfra der kan gives støtte til investeringer i tilgængelighed i private udlejnings- og andelsboliger, hvilket Tove Larsen overordnet synes, er en god idé. Tove Larsen understreger, at pointen er, at jo bedre muligheder borgeren har for at vælge en ældreegnet bolig helt uden indblanding fra kommunen, jo bedre.

Nogle af de vigtigste problemer kommunerne – og dermed også ældrerådene – står overfor i forhold til at bygge nye plejeboliger, er ifølge Tove Larsen:

- Det er dyrt at bygge, og der er loft over, hvor meget man må bygge for pr. kvm.
- Problemet bliver større af, at man kun kan give boligstøtte til 65 kvm. En plejebolig med fællesarealer er på gennemsnitligt 73 kvm.

Tove Larsen beder ældrerådsmedlemmerne om at overveje, hvem det er, man bygger til. Ældreboligrådet mener, at nye plejeboliger gennemsnitligt skal være på 73 kvm. Inklusive fællesarealer

og egen bolig er det ikke så lidt. Fordelen ved de boliger, der er blevet bygget de sidste 5-10 år er, at de kan bruges af alle. Ulempen er, at de bliver så store, at beboerne har svært ved at betale husleje. Derfor vil Tove Larsen gerne understrege, at det ikke er alle, der har brug for både store fællesarealer og store individuelle lejligheder.

I 1995 blev der indgået aftale om at ombygge 20.000 plejehjemspladser til plejeboliger frem til 2006. 25.000 pladser er blevet ombygget, men der er 12.000 tilbage. Velfærdministeriet og KL overvejer i samarbejde at undersøge, hvor mange af dem der er utidssvarende.

Velfærdsteknologi kan give større selvhjulpethed. Tove Larsen mener, at teknologien dermed kan gøre det lettere at være ældre. Noget af det kedelige arbejde kan fjernes, og teknologien kan også hjælpe i nogle af de situationer, der er lidt personligt ømtålelige. Desuden er der også teknologi, sensorer og monitører af forskellig art, som kan måle beboerens helbredstilstand. Men man skal selvfølgelig diskutere, hvor grænsen går – hvornår er det smart, og hvornår er det overvågning?

Tove Larsen mener, at fremtidsvisionen er private boliger i nære miljøer, hvor kommunen giver den hjælp, der er brug for, suppleret med tilbud om midlertidige boliger.

Jytte Vikkelsø: Den sidste dans

For referat: Nana Alsted

Psykolog, Ph.d. Jytte Vikkelsø har boet 17 år i USA, hvor man er sin egen lykkesmed. Hun er taknemmelig for, at vi i Danmark har et sikkerhedsnet, hvis lykkesmederiet mislykkedes. Jytte Vikkelsø fortæller, at spørgsmålet om den sidste tid i livet, ligger hende mere på sinde, efter at hun er vendt tilbage til Danmark.

Spørgsmålet er, hvad skal der til, for at man kan leve det liv, man gerne vil, når man er plejkrævende? Jytte Vikkelsø mener, at mennesket er vigtigere end murstenene, der udgør boligen. Det, der kendetegner mennesket i den tredje livsfase, er spørgsmål om, hvordan vi kommer hjem til os selv, hvordan vi kan møde døden, og hvordan vi kan sørge for, at vi er parate. For Jytte Vikkelsø handler alle disse spørgsmål om et centralt begreb; hjemkomst.

Uanset hvor store og flotte steder vi bor, må vi finde fred i os selv, ellers kan det blive en meget ensom og isoleret sidste fase. For Jytte Vikkelsø er der tre vigtige elementer, der skal være til stede i det sidste hjem; kærlighed, samvær og samhørighed. Hendes drøm er at bo sammen med andre på samme alder, at købe jord og bygge hus sammen. At bo i et fælles-

skab hvor der kan laves mad og dyrkes have og leves sammen.

Et sted hvor man kan fordøje sit liv. En fase hvor alle trådene fra et langt liv samles, og man skal prøve at finde afklaring med det liv, der er levet, og de valg der blev truffet. For så til sidst at prøve at finde ud af, hvem vi egentlig var og blev til gennem denne lange rejse.

Ikke alle er så heldige at få lov og ende deres liv, som de drømte om. Mange ender på plejehjem eller hospice, og her er det særlig vigtigt, at man får mulighed for at blive klar til det sidste åndedrag. Vi skal se den sidste fase som et privilegium, og give lov til at menneskene i denne sidste fase kan blomstre. Fasen skal ses som den sidste dans, hvor der gøres op med livet.

Jytte Vikkelsø glæder sig over, at det er en spændende og kreativ gruppe mennesker, der skal til at bliver ældre sammen. Det er ganske givet ikke en gruppe, der bliver usynlig – både i kraft af sin størrelse men også sin kreativitet. Hun mener, at gruppen vil afprøve mange nye og ukonventionelle idéer til og måder på, hvordan man skal leve den sidste fase af sit liv.

Dét, der kommer i centrum, er, at vi vil føle, at vi stadigvæk hører til i samfundet og bliver set på, som de mennesker vi er. Dét at have levet et langt liv giver en masse livserfaring og rummelighed – en visdom. Der er masser at give af, og derfor er det vigtigt, at se de ældre som en stor ressource i samfundet som borgere. Jytte Vikkelsø håber derfor, at der er en masse ældre på hendes egen alder, der har lyst til at være mentorer på den ene eller anden måde.

Jytte Vikkelsø vil hellere bo i en papkasse og være lykkelig end bo isoleret i et slot.

Hvis vi stiller skarpt på livets indhold og sikrer, at det er meningsfuldt, er hun sikker på, at de praktiske problemer, hvad enten de løses offentligt eller privat, kan blive løst på en hel ny måde. Den visdom og erfaring, man har skabt gennem et helt liv, er kronen på værket – vi skal fejre det lange liv, og alle de ressourcer de ældre har.

Otte seminarer

I det følgende refereres konferencens otte seminarer. Referenter er medlemmer af DANSKE ÆLDRE RÅD'S bestyrelse og medarbejdere på sekretariatet. Referaterne er redigeret af sekretariatet.

Den, der kun bygger til husbehov, bygger ikke til menneskebehov

Hvordan vil fremtidens ældre bo?

v/ Margrethe Kähler, boligekspert, Ældre Sagen

Alle siddepladser er besat, da Margrethe Kähler går i gang med sit oplæg.

Margrethe Kähler fortæller, at de fleste ældre i dag bor alene. Det stiller nogle krav til, at der er et tilstrækkeligt antal forskellige boliger med kvalitet. Nutidens mennesker har flere penge end tidligere, og de ønsker kvalitet og udbud.

Hvordan er fremtidens ældrebolig? Det er en ganske almindelig bolig. Ved en rundspørge blandt 1600 mennesker fra 45 – 79 år, viser det, at de fleste ønsker at bevare den bolig, de bor i. Kun de allersvageste giver udtryk for, at plejehjem er ønsket, når man ikke kan tage vare på sig selv.

Det er væsentligt, at man bor i en fremtidssikret bolig, der tager hensyn til de ting, der måtte komme hen ad vejen: Der skal være mulighed for udnyttelse af ny teknologi, som skal indgå fra starten af, og arkitekterne må derfor tænke fremadrettet, så boligen løbende kan tilpasses beboerens behov.

Boligerne skal have god tilgængelighed. De fleste boliger i dag er indrettet og udformet til dem, der har det fysiske godt. Men det er væsentligt, at man i fremtiden bygger boliger, der er fleksible og passer til alle aldersgrupper. Kun 36% af alle boliger har god tilgængelighed. Det kan

der gøres noget ved, f.eks. er det muligt at opsætte udvendige elevatorer på eksisterende ejendomme, og indvendigt kan f.eks. arbejdsgangen i køkkener udbedres væsentligt, så det bliver lettere for den ældre at gøre noget selv.

Mange ældre vil gerne bo i etagebyggeri, dels fordi de vil fritages for pligt til at passe have og udenomsarealer, dels fordi mange opfatter det som mere trygt at bo i. Også forskellige former for bofællesskaber er efterspurgt.

Det er dyrt at bygge i dag. Enlige vil gerne have en bolig på omkring 60-90 kvm., par ønsker en bolig på 80-120 kvm. For at det kan hænge sammen økonomisk, er man nødsaget til at bygge store boligheder. Man ønsker også mærkning – en form for smiley – som bl.a. skal vise tilgængelighed, kvalitet og pris. For at holde prisen nede må der bygges mere modulbyggeri, med bl.a. betonelementer og træ.

Dagligdagen er lettere i egen bolig. Det er kun et spørgsmål om, at alle kan få råd til at tage del i det nye. Derfor må arealnormen i boligstøtteleven på 65 kvm. forhøjes, da tendensen går mod større ældre- og plejeboliger. Kommunerne må følge med udviklingen. Den, der kun bygger til husbehov, bygger ikke til menneskebehov.

For referat: Tenna Henriksen og Toni Kyhl

Fra fattiglem til bruger og beboer

Fra plejehjem til nutidig plejebolig

v/ Povl Riis, formand for ÆldreForum

Povl Riis understreger, at sprogbrugen afslører det syn, der gennem tiderne har været på ældreplejen. Dette ses f.eks. i de navne, man har givet institutionerne.

Povl Riis fortæller om, hvordan ordet "hjem" bliver opfattet som et idylliserende udtryk. Derfor er "plejehjem" blevet ændret til "plejebolig".

Povl Riis fremhæver de fire bærende principper, der bør være for den nutidige og fremtidige pleje og dermed for plejeboligerne:

1. Forskellighed:
 - Beboerne er forskellige, boligformer og størrelser bør være forskellige

2. Tilgængelighed:

- Let adgang til at erhverve en plejebolig
- Valgmuligheder af boligtyper og geografisk placering
- Nærhed til indkøb, sundhedsvæsen, besøgsmuligheder m.v.

3. Flexibilitet:

- Mulighed for aleneværen og samværen
- Skal afspejle sig i arkitektur og indretning

4. Krav til forstavelserne *pleje*:

- Uddannelse, med vægt på at kunne håndtere forskelligheder som demens, paranoia, sprogtab, hukommelsestab og tab af indprentning og orientering
- Ledelsesformer
- Samarbejde med beboere og pårørende

- Samarbejde mellem forskellige personalekategorier

Rettighedskravene fra pårørende og familie kan i mange tilfælde ikke opfyldes på grund af hensyn til fordelingsetikken. Derfor må fællesskabet træffe de nødvendige beslutninger af hensyn til helheden.

Povl Riis tager dermed udgangspunkt i de forventninger, man må kunne stille til plejen. Det nutidige og fremtidige byggeri må være indrettet således, at det afspejler disse forventninger.

Tiden går hurtigt, når stoffet er spændende, og deltagerne når ikke flere spørgsmål, før seminaret er slut.

For referat: Vibeke Jensen og Anker Andersen

Sorte huller og hvidt-i-hvidt

Den gode plejebolig – anbefalinger til indretninger af boliger til demente
v/ Mette Borresen, konsulent, Ældreafdelingen, Aalborg kommune og Jørgen Løkkegaard, konsulent, Servicestyrelsen

Mette Borresen lægger ud med helt overordnet at fortælle, hvad demens er: Demens er ikke en sygdom, men skal i stedet ses som et symptom på en demenssygdom. Ofte forveksles det at være demensramt med at huske dårligt. Det, mener Mette Borresen, er misvisende og unuanceret.

En deltager synes, symptomerne på en demenssygdom minder meget om symptomerne på psykisk depression og spørger, om det er vanskeligt at skelne. Mette Borresen giver hende ret; mange demente er meget, meget triste. For at leve sig ind i hvordan det er at være dement, beder Mette Borresen deltagerne om at huske på, hvordan det er at vågne op et andet sted end vanligt f.eks. på et hotelværelse: Et kort øjeblik er man desorienteret – hvor er jeg henne?, hvad skal jeg nu? – før man husker situationen. Denne ubehagelige følelse lever demente med i store dele af deres hverdag. En deltager spørger, om det at være besøgsven til demente kræver særlige forudsætninger? Det gør det, og det er vigtigt at forberede en sådan ordning meget nøje.

Ifølge Mette Borresen er bølgen af levebomiljøer dårlig for de demensramte - her kræves mange sociale færdigheder. Vi bør bygge specifikt til de demensramte, siger Mette Borresen og viser eksempler – både gode og dårlige – fra plejecentre. Forstyrrende sansindtryk kan være et stort problem i plejecentre. F.eks. kan demensramte have svært ved at skelne mellem profil og baggrund, og derfor er det problematisk med hvidt-i-hvidt. Sort er også u hensigtsmæssigt, da demente ofte opfatter sorte flader som huller, og derfor bliver angst. Forskellige andre farver brugt i

samspil er derimod en god idé og bruges af de demente til at orientere sig. Mette Borresen opfordrer ældrerådene til at tage deres demenskoordinatorer med i snakken, når de kigger arkitekttegninger til plejeboliger.

Jørgen Løkkegaard siger, at boligens indretning har stor betydning for demensramte og deres hverdag. Den kan både medføre en forbedring i demensramtes hverdag, men også det modsatte - nemlig øge konfliktsituationer og i sidste ende magtanvendelse. Projekter viser, at hensigtsmæssig indretning ikke blot kan have betydning for demensramte, men også forbedre personalets arbejdsmiljø, hvilket har vist sig helt konkret i markant reduceret sygefravær. Jørgen Løkkegaard mener, det er bemærkelsesværdigt, hvordan relativt små ændringer kan have store effekter. Eksempelvis har man i et plejecenter ladet et stort maleri male på en yderdør. Det har haft den betydning, at de demensramte ikke søger væk fra plejehjemmet gennem døren, da de genkender det som et vægmaleri i stedet for en dør.

Jørgen Løkkegaard anbefaler deltagerne at gå ind på Servicestyrelsens hjemmeside (www.servicestyrelsen.dk), hvor der er samlet en masse materiale om demens, heriblandt publikationen "Indretning af plejecentre" af Mette Terkildsen fra 2004. Jørgen Løkkegaard fortæller, at der er en ny publikation om emnet på trapperne fra Servicestyrelsen.

For referat: Knud Beck Jensen og Lise Sørensen

Ældreråd og ældreboligbyggeri

Arbejdet i ældrerådets boligudvalg

v/ John Dybdal, Århus ældreråd og Bent Johansen, Københavns ældreråd

Hvad er ældrerådets opgaver, når der bygges ældreboliger i kommunen? Det giver John Dybdal og Bent Johansen to bud på med baggrund i deres egne erfaringer i henholdsvis Århus og Københavns kommune.

John Dybdals vinkel er orienteret mod det praktiske arbejde og ældrerådets rolle i den forbindelse. Han starter med at forklare en byggesags faser fra byggeprogram til opfølgingsfase. I Århus er der en lidt speciel struktur, der gør, at det er lokale brugerråd, der er tilknyttet de enkelte byggesager. Det er således dem, der skal se nærmere på de vigtige detaljer i byggeriet, såsom gulvbelægning, farver, nøglesystemer osv. De har muligheden for at sige de ting, politikerne og embedsmændene ikke kan, da de kan se udover økonomien. Ældrerådets rolle bliver at klæde byggeudvalgsmedlemmerne fra de lokale brugerråd på til opgaven, bl.a. via konferencer og studieture og at deltage i officielle arrangementer som rejsegilder og indvielser. Der er ca. 17 byggeprojekter i gang i forskellige faser i Århus.

Derefter fortæller Bent Johansen mere overordnet om arbejdet i København. Her er også en lidt særlig struktur, idet de 14 københavnske ældreråd er i meget tæt samarbejde med et fælles sekretariat. I København er der 4.900 plejeboliger, men mere end halvdelen er ikke tidssvarende. Derfor handler det i langt højere grad om renovering end om nybyggeri. Der er i et bredt samarbejde, med blandt andet ældrerådene, udarbejdet 17 principper for renovering. De københavnske ældreråd mener dog, at der bliver gået for meget på kompromis med disse principper i renoveringen og har derfor anbefalet, at man indstiller arbejdet, da man ellers risikerer at bygge slum. Bent Johansens slutter af med at konstatere, at resultatet af den gældende visitationspraksis i København er, at ældreboligerne bliver brugt som plejeboliger, men er uden plejefaciliteter, og at plejeboliger bliver brugt som hospice, men uden hospicefaciliteter.

For referat: John Dybdal og Nana Alsted

Gode rammer for den sidste rejse

Når den sidste bolig bliver et hospice

v/ Tove Videbæk, landsformand for Hospice Forum Danmark

Tove Videbæk indleder med at slå fast, at man er heldig, hvis man kommer på hospice. Her er både patienten og de pårørende i fokus, men desværre er der ikke hospice-pladser nok for alle dem, der har behov for og ønsker at komme på hospice. Idag er der kun ca. 180 pladser, men inden for en overskuelig tid kommer antallet op på ca. 260 pladser.

Et hospice danner ramme og giver mulighed for en værdig død. Her er behandling efter den pågældendes behov, og indsatsen tilrettelægges under hensyntagen til individuelle ønsker. Ud over god omsorg og pleje er der støtte og vejledning både til patienten og de pårørende, hvis de ønsker det. Hospice behøver ikke være en endestation: På grund af god pleje kommer 10% hjem igen og nogle steder er det helt oppe på 25%. De kan vende tilbage uden ny visitation, når de bliver dårligere.

Tove Videbæk mener, at det er vigtigt, at de fysiske rammer og plejen spiller sammen på et hospice. På et hospice

skal der være fælles ankomst, et sengeafsnit, refleksionsrum, personaleområde, varmt velkomstråde, rum til det palliative team, undersøgelsesfaciliteter, hospice-dagcenter, køkken- og servicefaciliteter og spa-bad.

Tove Videbæk besvarer spørgsmål angående betaling for et ophold på hospice: Som patient er det gratis at komme på hospice, hvis visitationskriterier for det specifikke hospice kan opfyldes, og der i øvrigt er plads. Hvem visiterer? For det meste er det læger på kræftafdelingerne, praktiserende læge samt hospicelederen, der visiterer til en plads på et hospice. På seminaret drøftes ligeledes muligheden for at være frivillig på et hospice - herunder uddannelsen.

Fonden Realdania, Kræftens Bekæmpelse m.fl. har udarbejdet et rådgivningskatalog for hospices. "Program for det gode hospice i Danmark" kan downloades på www.realdania.dk

For referat: Vibeke Jensen og Kirsten Djørup

Fra fattiggård til leve-bo-miljøer

Plejeboliger skal bygges til liv – og livet skal være i fokus trods svækkelse
v/ konsulent **Knud Erik Jensen**

Knud Erik Jensen gennemgår historisk plejeboligers udvikling fra "fattiggård/aftægtsbolig" over alderdomsbolig til "hjemmet" med fællesskab - men ikke for svækkede ældre. Omsorgsloven i 1963 resulterede i store plejehjem for svækkede ældre med terapi, aktiviteter og trivsel, men også med faste tider for alt. Efter Ældrekommissionens arbejde omkring 1980 flyttede opfattelsen af trivsel sig; der kom en adskillelse af bolig, service og pleje – nu var det vigtigt, at ældre blev længst muligt i eget hjem. Efter plejeboligloven i 1990 blev huslejekontrakter indført i plejeboligerne, og medarbejderne blev nu gæster i private hjem. Nyeste tiltag er "Leve-bo-miljøer", som er trivselsfremmende med 8-12 personer i egen bolig. De bor i et naboskab, hvor "almindeligt normalt liv" kan leves – længst muligt i egnet tilværelse.

Trivselsfaktorer for borgere og personale:

- indflydelse på hverdagen
- det gode liv for borgeren
- samspil med omgivelserne
- samspil med personalet
- det gode arbejdsliv

11 grundprincipper for naboskabstanken:

- det gode liv tager udgangspunkt i tidligere tilværelse
- frihed til forskellighed
- réel med- og selvbestemmelse
- tvangsfrit naboskab
- overskuelige enheder
- maden er ikke det eneste saliggørende
- stræbe efter nogenlunde ens personaleresressourcer dag og nat
- opgaverne om dagen skal afspejle beboernes individuelle ønsker
- relevante socialfaglige og plejefaglige kompetencer
- arbejde på tværs af faggrænser
- tovholdere og ildsjæle, der fastholder fokus

På seminaret diskuterer deltagerne bl.a. om nogle kommuners vej mod centre med op til 100-200 boliger er uhensigtsmæssig.

For referat: Hanne Vedersø

Hvordan kan behovet for alment byggeri opfyldes?

At bygge ældreboliger i kommunerne
v/ **Bent Madsen, vicedirektør, Boligselskabernes Landsforening**

Bent Madsen fortæller, at de almene boliger udgør ca. 20% af boligmassen. 80-90% af det almene sektorbyggeri er ældre- og plejeboliger. Herudover bygger den almene sektor også familie- og ungdomsboliger. Noget af det, der er særligt ved alment boligbyggeri, er, at der er beboerdemokrati, hvilket betyder, at beboerne har flertallet på alle niveauer. Desuden fungerer det ud fra et princip om balancehusleje, hvilket vil sige, at der ikke er nogen profit i alment byggeri.

Det er vanskeligt at skønne behovet for boliger til ældre i fremtiden, og hvis der er en ting, der er helt sikker, er det, at mekaniske fremskrivninger altid slår fejl. Bent Madsen synes, det er mere relevant at fokusere på, hvordan velfærdsudviklingen ser ud. I en betænkning fra 1947 beregnede man, at en kernefamilie på fire i fremtiden skulle have en bolig på 54 kvm – i dag vælter man vægge ned mellem to lejligheder af samme størrelse til en enkelt person.

Lige nu står det almene boligbyggeri over for store udfordringer: Nybyggeriet er gået fuldstændigt i stå. Det skyldes bl.a. det økonomiske opsving, som har bevirket, at grund- og byggepriser er steget. Desuden er det almene byggeri underlagt et maksimumsbeløb, der kun reguleres med inflationstakten. Maksimumsbeløbet er et stort problem i hele landet, og i byområder kan man slet ikke bygge. Men behovet for almene boliger er stigende, og plejeboliggarantien, der træder i kraft d. 1. januar 2009, skal opfyldes. Der er brug for løsninger nu. Bent Madsen mener, at den eneste måde at få gang i byggeriet på er at hæve maksimumsbeløbet. Herved opstår dog endnu et problem: Huslejen i nybyggeriet øges betragteligt. Det er derfor nødvendigt at overveje andre finansieringsmuligheder. Der skal bygges nyt, men nuværende boliger skal også renoveres, så de er mere ældrevenlige. Bent Madsen kommer med eksempler fra bl.a. Skelagergårdene i Aalborg og Motalavej Korsør, hvor nye facader, øget dørbredde, plads omkring toilet mv. har gjort boligerne mere attraktive og tilgængelige.

Efter ide fra De Vanføres Boligselskab undersøger Landsbyggefonden hvilke almene boliger, der er tilgængelige for handicappede. En række grundoplysninger om boligerne er blevet samlet og offentliggjort på internettet, så man lettere kan se, hvad boligerne kan tilbyde. I alt registreres ca. 550.000 almene boliger. Indtil videre er ca.

halvdelen registreret. Portalen skal kobles med www.boligportal.dk, så man også kan se, om lejlighederne er ledige.

For referat: Lise Sørensen

Velfærdsrobotter – etisk uacceptabelt eller vejen til et bedre liv?

Myndighed over eget liv gennem teknologi i boligen v/ Birgit Mikkelsen, chefkonsulent på teknologiområdet, Århus Kommune

Teknologien skal opfylde vores behov, ikke omvendt! Det er den gennemgående pointe i seminaret. Birgit Mikkelsen har undersøgt brugernes behov på et botilbud for fysisk handicappede, der er mentalt velfungerende. Budskabet er klart:

- Vi vil være selvhjulpne
- Vi vil være herre i eget hus
- Vi vil bevare myndighed og værdighed i eget liv
- Vi vil have hjælp til et liv – ikke holdes i live
- Vi vil bo i pagt med natur og kultur

Der er mange af disse krav, der ikke bliver opfyldt med tingenes nuværende tilstand. Teknologien kan være med til at rette op på det. Og brugerne er ikke i tvivl; de vil gerne anvende teknologi, hvis det kan hjælpe dem til at få den hverdag, de ønsker.

Teknologien kan frisætte ressourcer både for brugerne, men også for dem, der er ansat til at hjælpe. Et allerede eksisterende eksempel er vaskemaskinen. Tænk blot på al den tid og de kræfter, vi sparer i kraft af dette stykke teknologi. Birgit Mikkelsen kalder denne type hjælpemidler, som jo i høj grad allerede er en del af vores hverdag, for velfærdsrobotter.

En type velfærdsrobot som Birgit Mikkelsen fremhæver, er de forskellige typer toiletter, der også har funktioner til intimvask. Disse er allerede meget populære i Japan, og brugerne i undersøgelsens svar er klart: Hvorfor har vi ikke allerede det, når nu det findes?

Det kan være krævende at modtage intim pleje og vask. Der er måske flere forskellige hjælpere, som man skal respektere, samtidig med at det er en meget intim situation for brugeren. Med teknologi - som vasketoiletterne -

vil brugerne blive mere selvhjulpne og være herre over plejen af deres krop. Andre velfærdsrobotter, der er på vej, er sengeflytteren og bletømningsmaskinen.

Det er ofte diskuteret, om det er etisk acceptabelt med en øget teknologisering af den personlige pleje, men Birgit Mikkelsen vælger, på baggrund af sin brugerundersøgelse, at opstille et andet dilemma: Kan vi tillade os at begrænse handicappede og ældre, hvis de ønsker at benytte teknologien? Det er vel dem, der bedst ved, hvad de ønsker. Teknologien skal være afpasset borgernes behov, og fagfolk skal ikke være smagsdommere.

Teknologien skal naturligvis udvikles, så den er tilfredsstillende, inden vi accepterer den. Vi må stille krav til den og producenterne. Det er vigtigt, at kravene kommer fra brugerne, der må på banen, for at vi kan udvikle de velfærds-teknologier, vi ønsker. Firmaer skal gøres interesserede i at produktudvikle, og hjælpemidlerne skal være elegante og dermed også tiltrække almindelige brugere – så kan hjælpemidlerne masseproduceres og derved gøres billigere.

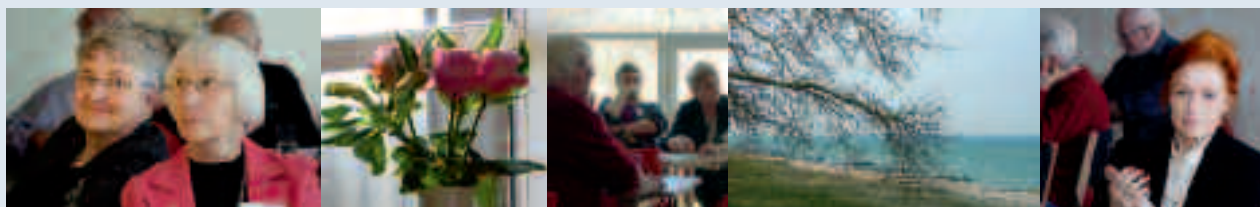
Der findes tre stopklodser i denne udvikling:

- Pris – den skal være overkommelig
- Funktion – den/de skal være tilfredsstillende
- Design – vi skal kunne holde ud til at kigge på det

Se mere om udviklingen af velfærdsrobotterne på www.carenet.nu

CareNet er et professionelt netværk for udviklere, leverandører, aftagere, slutbrugerorganisationer og myndigheder med interesse for velfærdsrobotter.

For referat: Kirsten Djørup, Esther Hansen og Nana Alsted

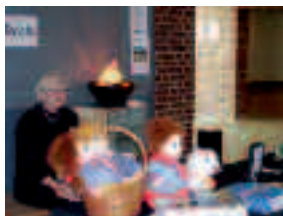
Inspiration i pauserne

Som noget nyt var firmaer inviteret til at have udstillinger på konferencen. Deltagerne havde mulighed for at studere udstillingsstandene nærmere i pauserne i Vandrehallen foran den store sal. Initiativet var en stor succes.

Udstillerne var:

- AB Handic Help
- Arkitektfirmaet Frost Larsen
- DFDS Seaways
- Intervare A/S
- Kinnarps A/S
- Safelink
- Servicestyrelsen

DANSKE ÆLDRE RÅD's projekt "Ældrerådene – en aktiv medspiller i nærdemokratiet" havde en udstilling i salen.

Ældrerådernes hæderspris 2008

Kristian Riis, ildsjæl, debattør og nu aktiv pensionist modtog Ældrerådernes Hæderspris 2008 på DANSKE ÆLDRE RÅD's repræsentantskabsmøde d. 9. april på Nyborg Strand.

Formand Kirsten Feld overrakte prisen og begrundede valget af Kristian Riis med hans mangeårige arbejde for at sikre ældres indflydelse og rettigheder. Kristian Riis har vist et stort engagement, både da ældrerådene fungerede som frivillige råd, og ikke

mindst i forhold til arbejdet med lovgivningen om ældreråd. Kristian Riis er en ildsjæl på ældreområdet og har også udført et stort arbejde omkring indførelse af bruger- og pårørenderåd på plejecentrene. Han har senest vist sit engagement ved deltagelse i planlægningsgruppen i Teknologirådets projekt om teknologi i ældreplejen.

Kristian Riis takkede for prisen, som han er både rørt over og glad for at modtage. Han er selv suppleant i Vanløse ældreråd og mener, at det bestemt ikke er ligegyldigt, at de ældre har et lokalt talerør. Ældrerådene betyder noget, ikke mindst lokalt. Kristian Riis tror, der i endnu højere grad fremover bliver brug for ældrerådene i de kommende år, hvor ældrerådernes allervigtigste opgave er at sikre, at dem, der ingen stemme har, alligevel bliver hørt.

DANSKE ÆLDRE RÅD

**Jernbane Allé 54, 3. th.
2720 Vanløse**

Tlf. 3877 0160
info@danske-aeldreraad.dk
www.danske-aeldreraad.dk

**Konferencerapport udgivet af:
DANSKE ÆLDRE RÅD**

Oplag: 2.000
ISSN 1903-0495 (papirform)
ISSN 1903-0509 (online)

**Redigering:
Lise Sørensen**

Tryk: Kailow Graphic

Billederne i konferencerapporten er taget af forskellige deltagere på konferencen, heriblandt fotograf Maj Skibstrup.